

Vender glavna zasluga gre moževi, kateri je vse vodil, grofa Hohenwarthu. On je kot minister uže pred 10 leti dovolil Poljakom posebnega ministra pri cesarji, tudi Čehom ga je hotel dati. On je vse vodil modro, opazno, zmerno in trdno, pod njegovim vodstvom dospemo do zaželene konečne zmage, on je zastopnik nazorov, kateri so združevali vse 3 klube.“ Grof Hohenwarth je odgovoril, „da ti nazori niso le njegovi, ampak vseh navzočih in zato upa, da proderó do popolne zmage“! Ob 8. uri zvečer so se razšli poslanci in se podali domov, da se jeseni okrepci vrnejo k novemu delovanju. Naši slovenski, štajerski poslanci, gosp. baron Goedel, g. Mih. Herman in g. dr. Vošnjak so volilcem lani danej besedi zvesti ostali ter grofa Hohenwartha vseskozi podpirali in nam tako dognali, da so bile resolucije o slovenskem podučnem jeziku v pripraviščih in srednjih šolah sprejete. Bodi prisrčna zahvala in slava vsem!

### Knez Al. Liechtenstein o sedanjem šolstvu.

III. Tretja napačnost pri novem šolstvu mi je ona, vsled katere se narodnim pravicam ne ustreza, kar je veliko krivo nemirom in prepriom med avstrijskimi narodi. Deželni šolski svet ima vse šolstvo v posameznih deželah v svojej oblasti. Zatorej bi užo postava sama bila morala skrbeti v deželah, kder prebivata po dva naroda, za to, da nebi mogel deželni šolski svet svoje oblasti zlorabiti jedne narodnosti v korist drugej pa na kvar. Žali Bog, za to se ni skrbelo in torej vidimo mnogo krivice prihajati na dan. Na Českem na primer šteje deželni šolski svet samo 5 Čehov, a 17 Nemcev, to pa takšnih, ki veljajo kot najstrastnejši strankarji in vodje nemško-liberalne stranke. To se je kmalu tudi prikazalo na svetlo. Za nemško dečo so v vsakem kotu stavili šole, množili razrede, med tem ko so pri českem prebivalstvu povsod ovire delali. L. 1877 je ovi deželni šolski svet za nemške šole iz deželne blagajnice posodil 195.000 fl. za česke pa samo 29.000 fl. čeravno je Čehov v deželi 5krat več, kakor pa Nemcev. Vsled takšnega strankarskega samovoljstva imajo sedaj Čehi 600 učilnic in 1000 razredov v primeri do Nemcev premalo.

Jednake krivice godijo se tudi Slovencem. Ob nemškeje meji želijo Slovenci sami, naj bi se v šolah učilo nekaj nemški, ker je znanje tega jezika ondi potrebno. Toda ovo potrebo uporabljajo sedaj v tako brezpametno in posilno ponemčevanje, da se Slovenci po vsej pravici pritožujejo. Kajti le pomislimo sledeče: novih učiteljev dobivajo Slovenci iz učiteljskih pripravnišč v Mariboru in Ljubljani. Toda v teh šolah je učni jezik nemščina. Prihodnji učitelji se tedaj niti materinščine ne morejo pravilno naučiti niti se njej privaditi, da bi potem uspešno podučevali. Noveji čas imajo v Gradci na nemškem učiteljski za učiteljice nemških deklet, katerim dajejo 2 uri na teden nekaj

slovenskih besed naučiti se, da jih potem k slovenskim otrokom potisnejo, akoravno se tem ženskam o slovenskem podučnem jeziku nikoli še prav sanjalo ni. Ob nemškeje meji je v Irazrednih šolah slovenskih uže v pol letu nemščina predpisan predmet, ko s tem vender druga ne dosežejo, nego da otroke motijo in zadržujejo v prvem najpotrebnejšem podučevanju. Nemški narod, kojemu prištet biti sem jaz ravno tako ponosen, kakor kateri bodi izmed tukajšnjih nemških gospodov, je v Avstriji številen in močen dovolj, da zamore mirnljubnim slovanskim sodržavljanom pravičen biti (Dobro, na desnici). Nam res ni treba sebe pomnoževati in krepiti s ponemčenjem drugih narodov, ko bi to tudi še mogoče bilo. Ali to sedaj niti mogoče ni. Sedanji ponemčevalci so se za 1000 let prepozno zglašili. Slovanski narodi probudili so se k novemu življenju; oni nam stojijo nasproti prerodeni, živahni in mladostni (Dobro, na desnici). Ako so se Nemci leži probudili k novemu življenju, ker niso imeli toliko opovir premagati, zato nesmejo nikakor zavidati, če se tudi sosedni narodi preroditi želijo, kar se bo, čeravno težeje, počasniše, a vender jednako gotovo zgodilo (Dobro, na desnici). Zato poudarjam, da se imajo in bodo tudi Slovencem narodne pravice v šoli priznale (Dobro, izvrstno, na desnici).

### Gospodarske stvari.

#### Kmetijska napredovalna šola pri št. Juriji na južni železnici.

V. Dne 6. majnika smo napravili učenci 5. izlet v Šmarje. Poidoč smo se razgovarjali, kako bi se naj plevel zatiroval, namreč tako-le: Vsaki kmet naj pazi a) da se ne krmi plevel, kedar je zrelo seme v njem, b) da ne nastilja z njim, c) naj ga ne spravlja na gnojišče, d) naj ga ne meče v potoke, na pota ali ceste, kjer potem voda dozorelo seme ob času nagle vode ali plohe zopet na polja odnaša, e) naj ga meče na primeren kraj, da se posuši in potem seže ali pa vrže naj se na kompost, v kojem 3 leta leži, da zamore popolnem sprhneti, f) naj še nezreli plevel popiplje in na kompost spravi. Tako pa mora vsaki kmetovalec vestno delati, ker le vzajemno postopanje zamore pomagati vsem in vsakemu.

Skrbeti mora naposled kmetovalec za snažno brezplevelno seme. Ogledovali smo tudi cvetje sadnega drevja. Spoznali smo, da bo pri nas jablan letos malo ali zelo nič obrodila. Najšli smo namreč skoro v vsakem cvetu črva ali pa majhnega hrošča z rilčekom, kateri je v cvetu že prihodnji sad za letos pokončal. Vsaka jablan ima cvetje, katero se je v teh deževnih dnevih razvijalo, sploh od teh živalic pokončano. Cvetje hrušek pa je še dozda popolnem zdravo. — Govorili smo o žolnah, sovah, čuku in škvorcu in o koristi teh ptičev. Priporočali so nam g. učitelj varstvo teh ptičev

proti vsakemu sovražniku, velevali so kako naj pomnoženje teh ptičev podpiramo po leti, kedar gnezdijo in ob času hude zime. — Tu in tam smo ogledovali tudi gozde. Govorili smo o odgoji gozdov. — Po dveh urah dosegli smo trg Šmarije. Tu sprejeli so nas znani šolski prijatelj bl. g. Skaza ter peljali nas v svoj vrt, v kojem smo videli raznovrstna zemljišča in drevesa. Blagi gospod so nam tudi razkladali, kako se gozdno drevje, kojega v vrtil za kinč sadimo, požlahtnuje. Obiskovali smo cerkev in občudovali raznovrstne sadeže okoli nje. Zdaj peljali so nas g. Skaza k posestvu blagorodnega barona Gödel-na. Tu razkazali so nam blaga gospa v dvoranah različno starodavno orožje, po mostovžih in vrtil pa obilo raznovrstnih rastlin iz južnih dežel. Razun tega pokazalo nam se je sadunosno drevje okoli grajščine in bližnji gozd. V trg se vračajoče so nas g. Skaza pogostili in nas za prihodnje zopet k vinogradu in sadunosniku povabili na poduk. Za vse dobrote se srčno zahvaljujemo.

### Zastrupljenje in pomočki v prvi sili.

II. Zastrupljenje razločujemo dvojno, kakor tudi strupi na dvojni način delujejo. Prvi, in ti so najnevarnejši, razjedajo in vničavajo celično tkanino v požiravniku, v želodci in v črevah in, če ni za pravega časa pomoči, vzročujejo v kratkem hitro smrt s strašnimi bolečinami. Taki strupi so: žveplena kislina, hudičevo olje ali vitriol, solna kislina, soda ali pepelnata, lugova sol, salmijak, prehlapnina ali sublimat živega srebra itd. Druga sorta strupov ne razjeda celične tkanine ali vsaj ne tako silno. Ti strupi grejo brez sledu skozi požiravnik v želodec in čreva in postanejo še le nevarni, ko začno v kri prestopati in tako delovanje možgan, srca in pluć in njihovih živcev motiti in ovirati. K tem strupom spadajo posebno rastlinski strupi, kateri so v gobah, v tabačnih listih, v podlesku ali telohu, v morski čebuli, v volčjem mleku ali kačeci, v srobotji itd.

Pa tudi z drugimi rastlinami se ljudje večkrat ostrupijo. Tako po volčjih črešnjicah, ktere jagode so prijetno kislega okusa in se lahko z lesnimi črešnjami zamenjajo, od katerih se dajo na tem spoznati, da imajo v sebi veliko drobnih peškie, med tem ko ima prava črešnja le samo jedno peško v sebi. Dalje je strupen zobnik, ki ob potih raste in ima neko podobnost z regratom in lepenjem, in potem tudi lepo cvetni kristavec ali svinjska dušica. Te tri rastline, ki k jednej rastlinskeje rodovini spadajo, so bile in so morda še sem ter tje pod imenom „hudičevih ali čarovničnih zeli“ znane, ker so se jih v časih sleparji posluževali, da so z njimi svojim lahkovernim žrtvam zdravo pamet mamili in jih tako za svoje namene pripravne delali. Ravno tako nevarna je tudi peteršilji podobna trobelika, rumeni krec, kozja deteljica itd.

Če tudi koze brez škode cvetje kozje deteljce

mulijo, če kuniči volčjo jagodo, miši trobeliko, golobje strihnin, jež gadjji strup, vžitni polž najstrupenejše gobe brez vse škode zavžiti sme, vendar ne pozgubi povžiti strup v telesu teh živali svoje za človeka nevarne in škodljive moči. Zato je dobro vsakokrat polže predno se kuhajo in na mizo postavijo, nekoliko dnij prej primerno hraniti, da se tako strupi, ki so morda še v njihovem telesu, po izločkih iz njih odpravijo. Tako je še marsikaj rastlinskih prirastkov, ki v večji meri povžiti prav hudo škodovati morejo, n. pr. jederca grenkih mandeljnov, breskev, marelic, makovo seme cvet ali korenine naprsteca, srobotja, kačeca, tisa, kurice, sad ostrolistne palme itd. Pri vsakem zastrupljenju po zdaj navedenih rastlinah se morejo isti pomočki rabiti, kateri so bili gori povedani, ko se je o gobah govorilo.

### Dopisi.

**Iz Maribora.** (Poslanec g. dr. Radaj in g. baron Goedel — pa toča.) Kakor lani je tudi letos našo okolico zaporedom huda toča posekala. Lani so samo v Leitersbergu od 5040 fl. predpisane dače morali odpisati 4271 fl. 49 kr. Letos je pa zopet toča vse poklestila dne 24. apr. in 7. maja. Ob enem zadete so srenje: Tragučova, sv. Peter, Karčovina, Rožpah, Kamca, Jelovec, Brestenica, sv. Križ, Pobrež, Cvetkovce, Hoče, Bohova, Slivnica, Frauheim, Lembah in Pekijske. Vrli župani so torej zopet kakor lani škodo gosposki naznanili ter prosili, naj jo ona da vceiniti, da se poškodovancem dača odpiše. Okrajni glavar pa prošnje ni uslišal rekoč, da se škoda ceniti more le, ako so pridelki bili po toči poškodovani. Ti pa še letos prirastli niso. Takšen odgovor je okrajni glavar prisiljen bil županom dati, ker mu ga je c. k. deželno finančno ravnateljstvo iz Gradea bilo tako naročilo. Sedaj se je za uboge posestnike potegnil vrli naš deželni poslanec g. dr. Radaj. Ta je napravil prošnjo, jo dal od vseh 16 županov podpisati ter jo takoj poslal našemu državnemu poslancu g. baronu Goedelnu. Ta je prošnje hitro predložil državnemu zboru, kder so na njegov nasvet bile kmalu odobrene, v tisk dane in objavljene tako, da jih ima finančno ministerstvo brzo rešiti. Ne dvomimo, da bodo prošnje obveljale. To nam je nov dokaz, kako modro so slovenski volilci mariborskega volilnega okraja storili izvolivši si v deželnega poslanca g. dr. Radaja in v državnega poslanca g. barona Goedelna!

**Od Kapele pri Radgoni.** (Toča) je dne 7. maja pri nas hudo poklestila njive, gorice in sadno drevje. Oblaki so se tako mešali, da ne vemo prav, odkod da je toča došla, ali od Ptujja ali od Murskega polja. Toča je bila drobna pa jako gosta ter se je nje toliko vsipalo, da smo jo še tretji den nekaj imeli. Padala je po celi fari, najbolj zadela je pa Kapelsko srenjo in Radensko ves, kder sedaj žito zanjejo. Škoda je velika, posebno